

Przekształcanie wykresów funkcji trygonometrycznych

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Animacja](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Przekształcanie wykresów funkcji trygonometrycznych

Źródło: dostępny w internecie: pixabay.com, domena publiczna.

Znasz już wykresy funkcji trygonometrycznych: sinus, cosinus, tangens. Omawiając przekształcenia wykresów funkcji, dowiedziałeś się, w jaki sposób z wykresu funkcji $y = f(x)$ otrzymać wykresy funkcji: $y = -f(x)$, $y = f(-x)$, $y = f(x - a) + b$, $y = f(|x|)$ oraz $y = |f(x)|$. Na tej lekcji dowiesz się, jak stosować poznaną wiedzę do przekształcania wykresów funkcji trygonometrycznych, dzięki czemu będzie można analizować własności tych funkcji.

Twoje cele

- Nauczysz się przekształcać wykresy funkcji trygonometrycznych.
- Nauczysz się, jak z wykresu funkcji $y = f(x)$ otrzymać wykresy funkcji: $y = af(x)$ oraz $y = f(ax)$.

Przeczytaj

Na początek lekcji przypomnimy definicje poznanych przekształceń wykresów funkcji.

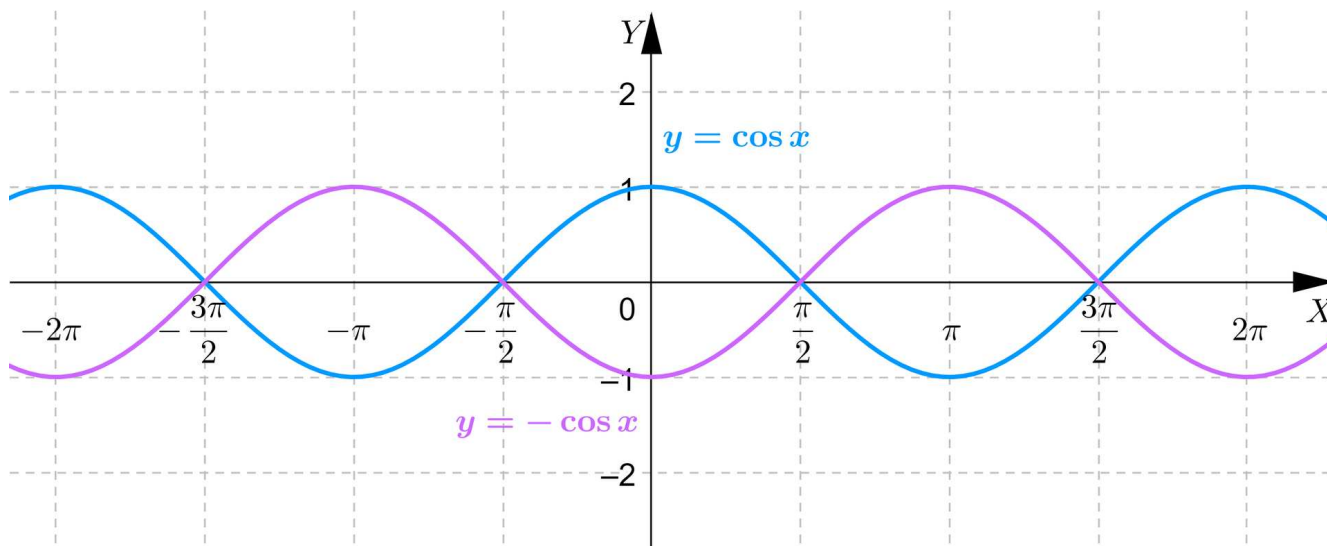
Twierdzenie: o wykresie funkcji $y = -f(x)$

Wykres funkcji $y = -f(x)$ otrzymujemy przez przekształcenie wykresu funkcji $y = f(x)$ w symetrii względem osi X .

Przykład 1

Narysujemy wykres funkcji $y = -\cos x$.

Przekształcamy wykres funkcji $y = \cos x$ w symetrii względem osi X i otrzymujemy wykres funkcji $y = -\cos x$.

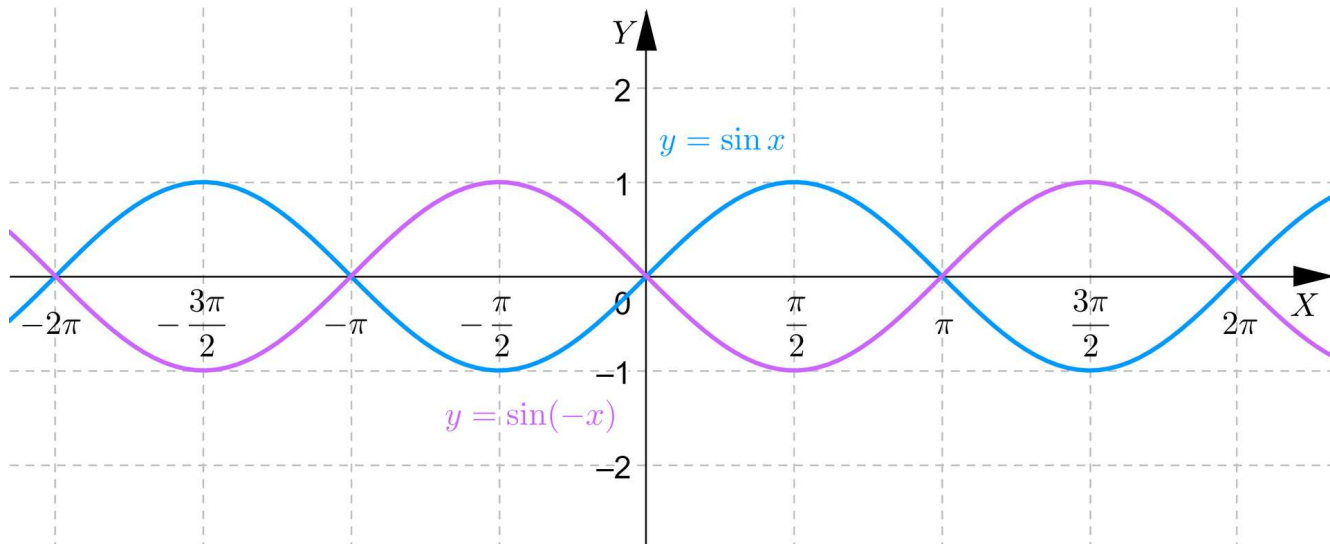
Twierdzenie: o wykresie funkcji $y = f(-x)$

Wykres funkcji $y = f(-x)$ otrzymujemy przez przekształcenie wykresu funkcji $y = f(x)$ w symetrii względem osi Y .

Przykład 2

Narysujemy wykres funkcji $y = \sin(-x)$.

Przekształcamy wykres funkcji $y = \sin x$ w symetrii względem osi Y i otrzymujemy wykres funkcji $y = \sin(-x)$.

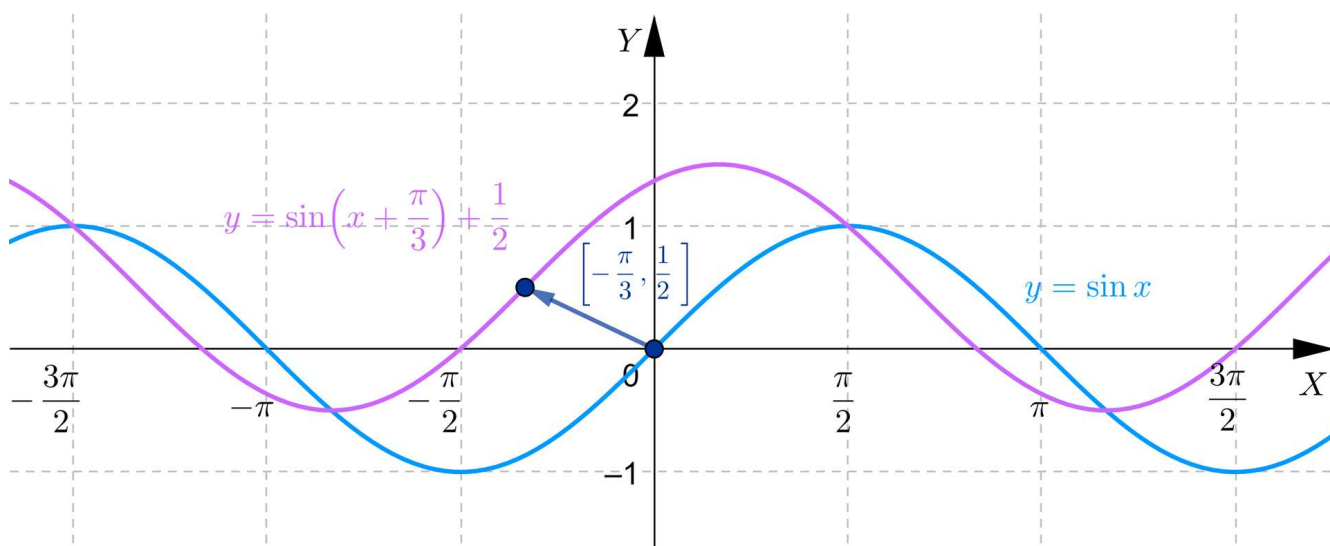
Twierdzenie: o wykresie funkcji $y = f(x - p) + q$

Wykres funkcji $y = f(x - p) + q$ otrzymujemy przez przekształcenie wykresu funkcji $y = f(x)$ w translacji o wektor $[p, q]$.

Przykład 3

Narysujemy wykres funkcji $y = \sin\left(x + \frac{\pi}{3}\right) + \frac{1}{2}$.

Przekształcamy wykres funkcji $y = \sin x$ w translacji o wektor $\left[-\frac{\pi}{3}, \frac{1}{2}\right]$ i otrzymujemy wykres funkcji $y = \sin\left(x + \frac{\pi}{3}\right) + \frac{1}{2}$.

Twierdzenie: o wykresie funkcji $y = |f(x)|$

Aby narysować wykres funkcji $y = |f(x)|$, wykonujemy następujące czynności:

1. rysujemy wykres funkcji $y = f(x)$,
2. punkty wykresu funkcji $y = f(x)$, znajdujące się pod osią X , odbijamy symetrycznie względem osi X ,

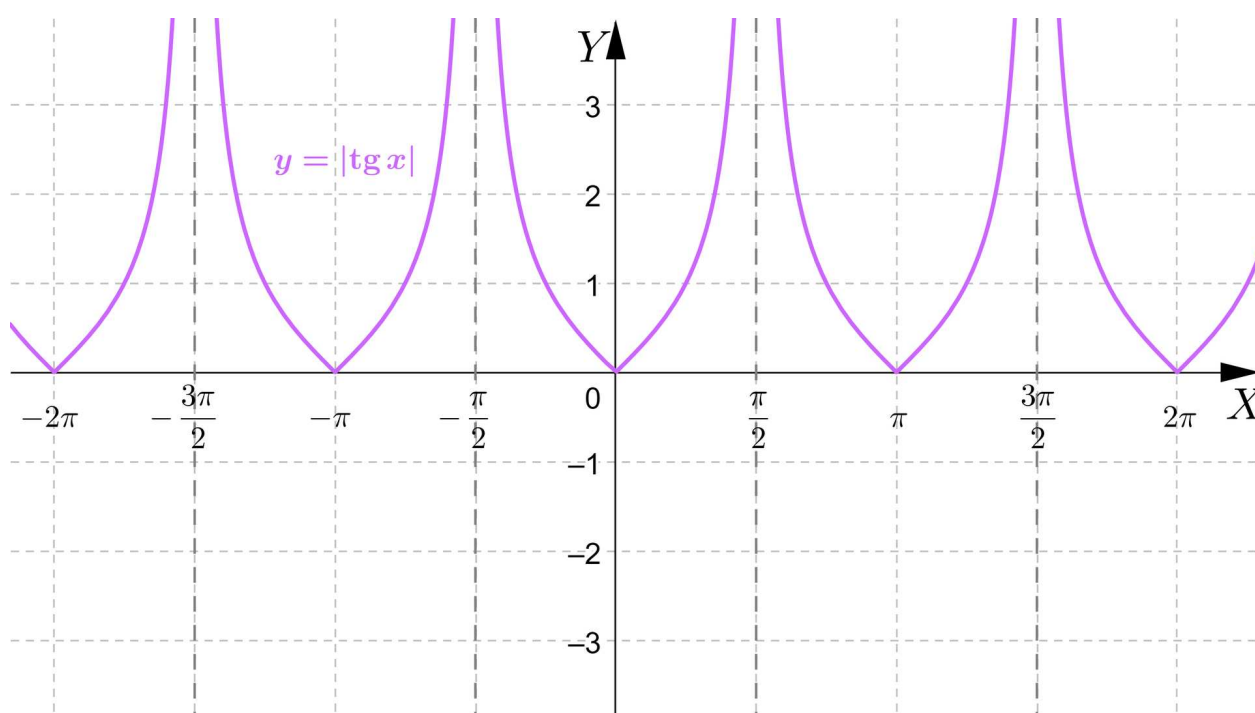
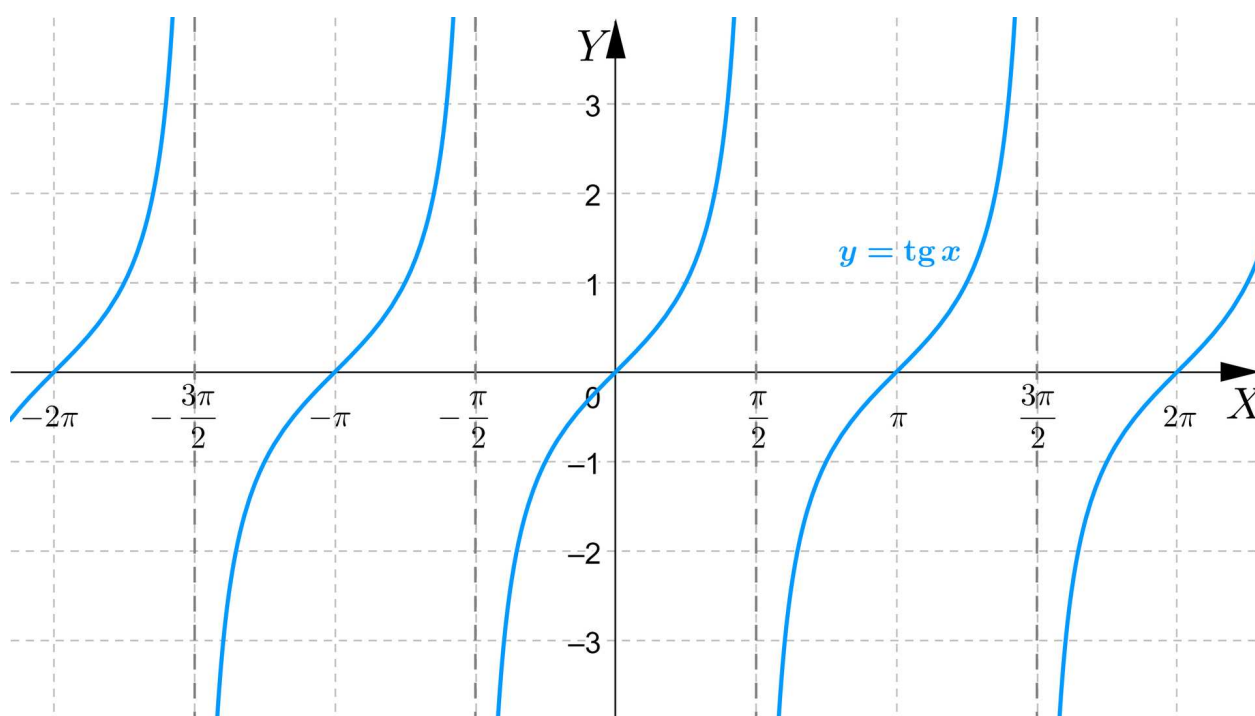
3. punkty wykresu funkcji $y = f(x)$, znajdujące się nad osią X i na osi X pozostawiamy bez zmian.

Opisane przekształcenie będziemy nazywać: **symetrią częściową względem osi X** .

Przykład 4

Narysujemy wykres funkcji $y = |\operatorname{tg} x|$.

Przekształcamy wykres funkcji $y = \operatorname{tg} x$ w **symetrii częściowej względem osi X** i otrzymujemy wykres funkcji $y = |\operatorname{tg} x|$.

Twierdzenie: o wykresie funkcji $y = f(|x|)$

Aby narysować wykres funkcji $y = f(|x|)$, wykonujemy następujące czynności:

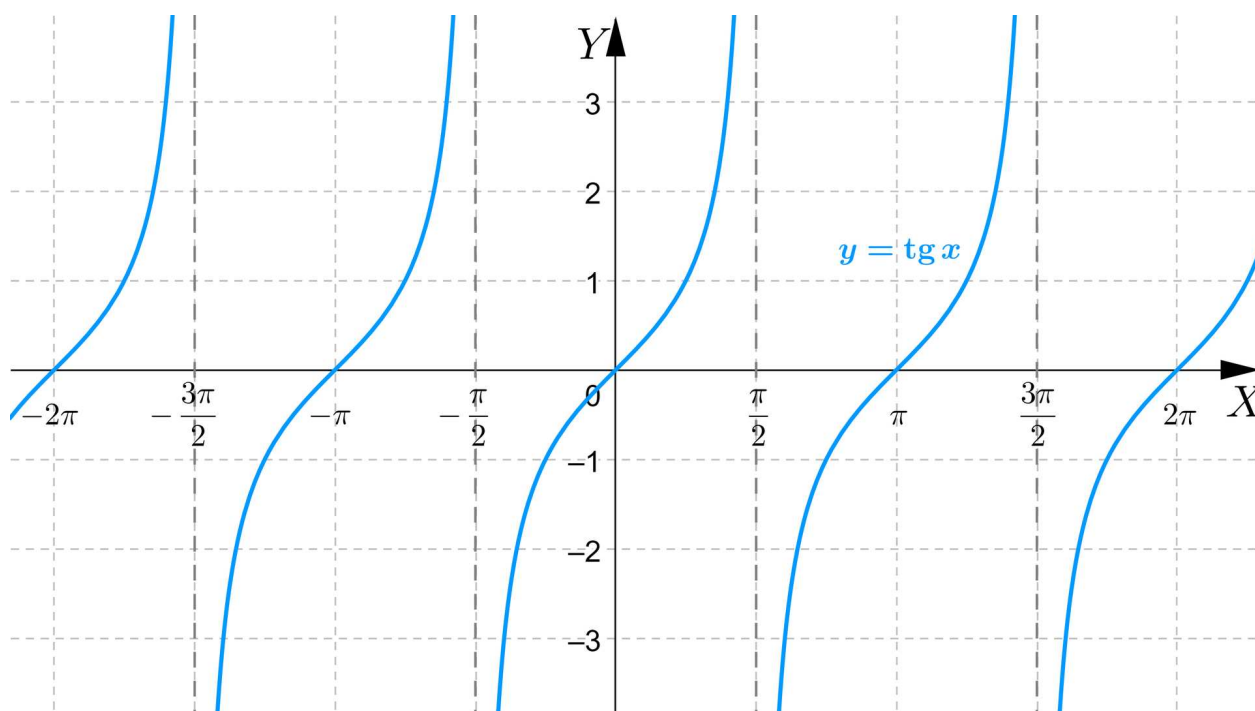
1. rysujemy wykres funkcji $y = f(x)$, ograniczając się tylko do tych części wykresu, dla których $x \geq 0$ (części wykresu leżące w I i IV ćwiartce układu współrzędnych i na osi Y),
2. odbijamy symetrycznie względem osi Y wykres funkcji $y = f(x)$ dla $x \geq 0$ i otrzymujemy część wykresu dla $x < 0$.
3. Wykres funkcji $y = f(x)$ jest sumą dwóch, powyżej skonstruowanych wykresów funkcji.

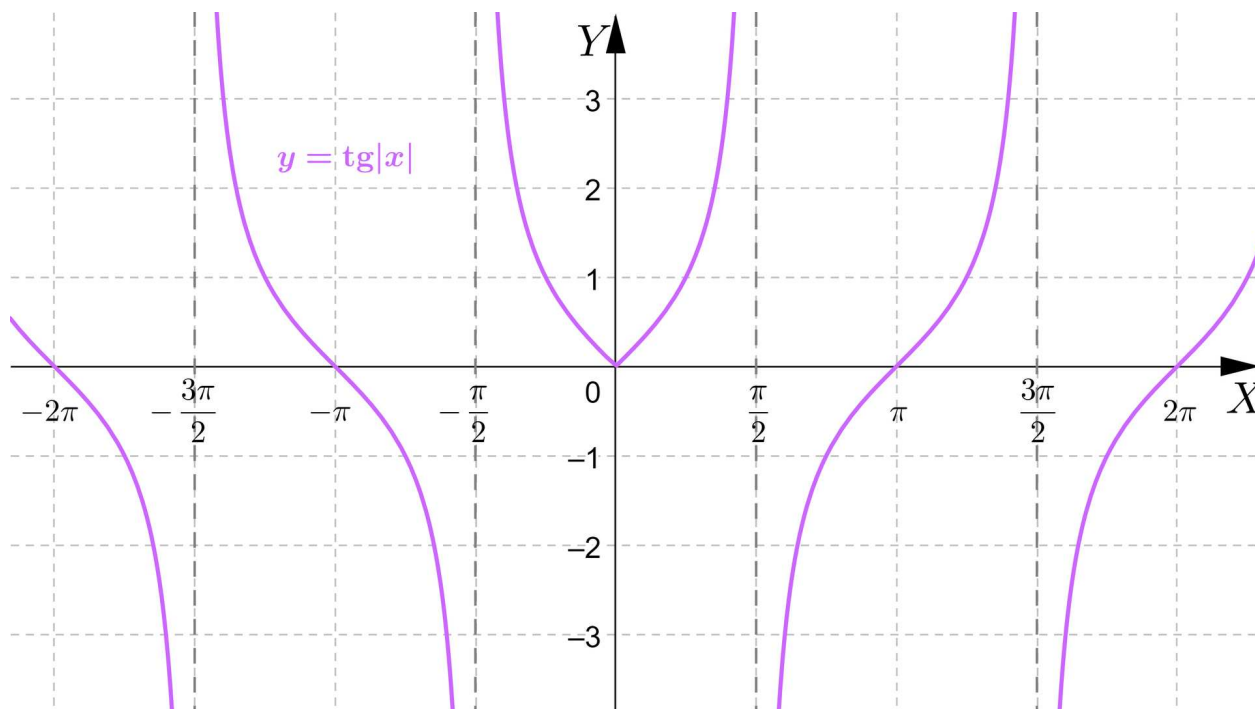
Opisane przekształcenie będziemy nazywać: **symetrią częściową względem osi Y** .

Przykład 5

Narysujemy wykres funkcji $y = \operatorname{tg}|x|$.

Przekształcamy wykres funkcji $y = \operatorname{tg} x$ w **symetrii częściowej względem osi Y** i otrzymujemy wykres funkcji $y = \operatorname{tg}|x|$.

Przykład 6

Opiszemy przekształcenia, jakie należy wykonać, aby z wykresu funkcji $y = \sin(x - \frac{\pi}{6})$ otrzymać wykres funkcji $y = |\cos(|x + \frac{3\pi}{4}|) - \frac{1}{2}|$.

Rozwiązanie

Najpierw zmienimy we wzorze funkcji $y = \sin(x - \frac{\pi}{6})$ funkcję sinus na cosinus za pomocą wzorów redukcyjnych:

$$\sin(x - \frac{\pi}{6}) = \cos(\frac{\pi}{2} - (x - \frac{\pi}{6})) = \cos(\frac{2\pi}{3} - x) = \cos(x - \frac{2\pi}{3})$$

Następnie wykonamy przesunięcie wykresu funkcji $y = \cos(x - \frac{2\pi}{3})$ o wektor $[-\frac{2\pi}{3}, 0]$ i otrzymamy wykres $y = \cos(x)$.

Kolejnym przekształceniem będzie symetria częściowa względem osi Y , której efektem będzie wykres funkcji: $y = \cos(|x|)$.

Przekształcamy wykres $y = \cos(|x|)$ w translacji wektor $[-\frac{3\pi}{4}, -\frac{1}{2}]$ i otrzymujemy wykres funkcji $y = \cos(|x + \frac{3\pi}{4}|) - \frac{1}{2}$.

Ostatnim przekształceniem będzie symetria częściowa względem osi X , dzięki czemu otrzymamy szukany wykres $y = |\cos(|x + \frac{3\pi}{4}|) - \frac{1}{2}|$.

Słownik

symetria częściowa względem osi X

przekształcenie, za pomocą którego z wykresu funkcji $y = f(x)$ otrzymujemy wykres funkcji $y = |f(x)|$

symetria częściowa względem osi Y

przekształcenie, za pomocą którego z wykresu funkcji $y = f(x)$ otrzymujemy wykres funkcji $y = f(|x|)$

Animacja

Polecenie 1

Zapoznaj się z animacją, a następnie wykonaj polecenie 2.

Wystąpił błąd

Film nawiązujący do treści materiału nawiązującej do przekształcania wykresów funkcji trygonometrycznych.

Polecenie 2

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

Opisz przekształcenia, jakie należy wykonać, aby z wykresu funkcji $y = 3 \cos(x + \frac{\pi}{3})$ otrzymać wykres funkcji $y = -\sin(|x + \frac{\pi}{4}|) + 1$.

Ćwiczenie 8

Narysuj wykres funkcji $y = -2 \operatorname{tg}(|x + 1|) + 2$.

Dla nauczyciela

Autor: Jacek Dymel

Przedmiot: Matematyka

Temat: Przekształcanie wykresów funkcji trygonometrycznych

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Cele nauczania – wymagania ogólne:

V. Funkcje. Zakres podstawowy. Uczeń:

12) na podstawie wykresu funkcji $y = f(x)$ szkicuje wykresy funkcji $y = f(x - a)$, $y = f(x) + b$, $y = -f(x)$, $y = f(-x)$;

Zakres rozszerzony. Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

1) na podstawie wykresu funkcji $y = f(x)$ rysuje wykres funkcji $y = |f(x)|$.

VII. Trygonometria.

Zakres rozszerzony. Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

2) posługuje się wykresami funkcji trygonometrycznych: sinus, cosinus, tangens;

3) wykorzystuje okresowość funkcji trygonometrycznych;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii
- kompetencje cyfrowe
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się

Cele operacyjne:

Uczeń:

- przekształca wykresy funkcji trygonometrycznych,
- rysuje wykresy funkcji: $y = af(x)$ oraz $y = f(ax)$ na podstawie wykresu funkcji $y = f(x)$.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- odwrócona klasa;
- metaplan;
- dyskusja.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel prosi uczniów o zapoznanie się z treściami zapisanymi w sekcji „Przeczytaj”.

Faza wstępna:

1. Przedstawienie tematu zajęć: „Przekształcanie wykresów funkcji trygonometrycznych” oraz wspólne z uczniami ustalenie kryteriów sukcesu.
2. Rozpoznawanie wiedzy uczniów.

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel prosi, aby wybrany uczeń przeczytał polecenie numer 1 z sekcji „Animacja” – „Obejrzyj uważnie prezentację, a następnie wykonaj polecenie pod prezentacją” Następnie prosi uczniów, aby zapoznali się z materiałem. Po ustalonym wcześniej czasie pyta czy były wątpliwości z jego zrozumieniem i tłumaczy je.
2. Prowadzący zapowiada uczniom, że w kolejnym kroku będą rozwiązywać ćwiczenia nr 1 i 2 z sekcji „Sprawdź się”. Każdy z uczniów robi to samodzielnie. Po ustalonym czasie

- wybrani uczniowie przedstawiają rozwiązania. Nauczyciel w razie potrzeby koryguje odpowiedzi, dopowiada istotne informacje, udziela uczniom informacji zwrotnej.
3. Kolejny etap to liga zadaniowa - uczniowie wykonują w grupach na czas ćwiczenia 3-5 z sekcji „Sprawdź się”, a następnie omawiają je na forum.
  4. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenia numer 6, 7 i 8 po wykonaniu każdego z nich następuje omówienie rozwiązania przez nauczyciela.

Faza podsumowująca:

1. Omówienie ewentualnych problemów z rozwiązaniem ćwiczeń z sekcji „Sprawdź się”.
2. Nauczyciel ponownie odczytuje temat lekcji: „Przekształcanie wykresów funkcji trygonometrycznych” i inicjuje krótką rozmowę na temat kryteriów sukcesu. Czego się uczniowie nauczyli? Na koniec prosi chętnego ucznia o podsumowanie i – jeśli to potrzebne – uzupełnia informacje.

Praca domowa:

1. Uczniowie opracowują FAQ (minimum 3 pytania i odpowiedzi prezentujące przykład i rozwiązanie) do tematu lekcji („Przekształcanie wykresów funkcji trygonometrycznych”).

Materiały pomocnicze:

[Wykresy i własności funkcji trygonometrycznych](#)

Wskazówki metodyczne:

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Animacja” do pracy przed lekcją. Uczniowie zapoznają się z jego treścią i przygotowują do pracy na zajęciach w ten sposób, żeby móc samodzielnie rozwiązać zadania w temacie „Przekształcanie wykresów funkcji trygonometrycznych”.